

Nr 107.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1931 kl. 12.15 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner om sänkning
av räntan å lån från vattenkraftslånefonden m. m.*

(4:e avd.)

I två till statsutskottet hänvisade likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 105, av herr *J. B. Johansson* i Fredrikslund m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 112, av herr *A. Pehrsson* i Bramstorp m. fl., har hemställts, att riksdagen måtte *dels* besluta, att å lånebelopp, lyftat från vattenkraftslånefonden, skall erläggas årlig ränta med fyra procent; *dels* bevilja tilläggsanslag till nämnda fond, så att inom tre år under densamma förvaltad kapitalbelopp uppgår till 15,000,000 kronor; *dels ock* hos Kungl. Maj:t anhålla, att formerna för åstadkommande av säkerhet för lånen från fonden måtte förenklas, i den mån så kan ske, utan att tryggheten för lånens återbetalning äventyras.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, hänvisas till motionerna.

I samband med avlåtandet till riksdagen den 3 januari 1931 av propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931/1932 har, på sätt framgår av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag (utgifter för kapitalökning: bil. 2, sid. 108—114), *departementschefen* omnämmt en av Malmöhus läns elektrifieringskommitté gjord framställning rörande vattenkraftslånefonden jämte vissa däröver avgivna yttranden i anslutning vartill departementschefen för egen del anfört följande:

I fråga om räntan å lån från förevarande fond har jag — efter att i ämnet hava samrått dels med chefen för finansdepartementet, dels ock med chefen för jordbruksdepartementet, vilken torde komma att senare i dag anmäla motsvarande fråga beträffande lån från kraftledningslånefonden — ansett mig icke kunna tillstyrka ändring i den nu gällande räntefoten av 5 procent. Med avseende å skälen för denna ståndpunkt åberopar jag vad fullmäktige i riksgäldskontoret i ämnet anfört.

Ej heller i övrigt synes någon ändring av de utav riksdagen antagna huvudgrunderna för ifrågavarande utlåningsverksamhet böra ske. I fråga om säkerheten för lånen hänvisar jag till vad statskontoret härutinnan yttrat. Vidkommande förhållandet i lånehänseende mellan äldre och nya anläggningar föreligger, såsom den lämnade redogörelsen utvisar, redan för närvarande möjlighet att bevilja lån för redan utförd eller påbörjad anläggning, därvid dock skall iakttagas, att lån i främsta rummet skall avse tillgodogörande av

förut ej utnyttjade kraftkällor. Denna bestämmelse tillkom år 1921, sedan det visat sig att tidigare stadgad föreskrift om lån endast till nyanläggningar medfört svårigheter för en rationell lånefördelning. Vid sin behandling av denna fråga uttalade emellertid riksdagen, att huvudändamålet med fonden måste anses vara att befärja tillkomsten av nyanläggningar och icke den fortsatta finansieringen av fullbordade företag. Att nu borttaga stadgandet om tillgodogörandet av förut ej utnyttjade kraftkällor såsom ett huvudsyfte med fonden synes icke vara välbetänkt, enär en sådan åtgärd kunde leda till att ändamålet med låneansökningar ofta väsentligen bleve att på staten överflytta den ekonomiska risken för företag, vilka av enskilda långivare ej längre anses kreditvärdiga. Angående farhågorna för en dylik utveckling tillåter jag mig hänvisa till vad därom anförts i 1927 och 1928 års statsverkspropositioner. Emellertid läser den nu gällande bestämmelsen icke behöva tolkas såsom hinder för beviljande av lån till ombyggnad av äldre vattenkraftsanläggning i syfte att åstadkomma en teknisk förbättring av anläggningen med därav följande ökning av kapaciteten. Vid bedömande av ansökning om lån i dylikt syfte bör likväl hänsyn i främsta rummet tagas till värdet av den genom ombyggnaden nyvunna kraften samt till företagets ekonomiska förutsättningar i allmänhet.

Vad angår det av vattenfallsstyrelsen uttalade önskemålet om utarbetande av utförligare direktiv för beviljande av lån ur fonden, läser denna fråga, som icke åsyftar rubbning av de utav riksdagen antagna huvudgrunderna, böra efter närmare utredning upptagas till prövning av Kungl. Maj:t.

Över de nu väckta motionerna har utskottet med stöd av § 46 riksdagsordningen inhämtat yttranden från dels kommerskollegium och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gemensamt dels ock statskontoret, varjämte yttrande jämväl införskaffats från fullmäktige i riksgäldskontoret.

Kommerskollegium och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hava i sitt ovan nämnda, den 13 mars 1931 avgivna utlåtande hemställt, att räntan å lån från vattenkraftslånefonden må sänkas så, att den ungefärligen motsvarar statens egen effektiva medelränta samt att lån må beviljas för vattenkraftanläggningar oberoende om dessa äro färdiga, under byggnad eller endast planerade, i den utsträckning som i övrigt kan finnas ändamålsenligt med hänsyn till företagets tekniska och ekonomiska stabilisering.

Under erinran, att de i väckta motioner I: 104 och II: 211 om kraftledningslånefonden framhållna synpunkterna i allt väsentligt gälla även nu förevarande fond, vattenkraftslånefonden, har *statskontoret*, enligt vad i dess ovan nämnda yttrande den 12 mars 1931 framhållits, ansett sig i förevarande ärende kunna inskränka sig till att hänvisa till sitt samma dag avgivna yttrande över sistnämnda båda motioner (se jordbruksutskottets utlåtande nr 52).

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava i sitt den 26 februari 1931 avgivna yttrande anført bland annat följande:

Chefen för finansdepartementet har i innevarande års statsverksproposition (Inkomsterna sid. 8) tagit upp spörsmålet om en omvärdering av det i statens affärsförvaltning nedlagda lånekapitalet och en eventuell nedskrivning av oräntabla delar av sådant kapital. Statsrådet har framhållit, att förskjutningarna i penningvärdet, utvecklingen på kommunikationsväsendets område och inom det ekonomiska livet i övrigt medfört i olika hänseenden

väsentligen förändrade förhållanden, vilka syntes honom påkalla en undersökning över huvud taget av statens investeringar av lånekapital och detta kapitals nuvarande och framtida avkastning; och torde en utredning i nämnda hänseenden med det snaraste böra igångsättas, så att densamma kunde beräknas föreligga färdig vid 1932 års riksdag.

Då således genom Kungl. Maj:ts försorg under innevarande år torde komma att igångsättas en utredning, omfattande även utlåningsfonderna och deras förräntning, bör det enligt fullmäktiges mening ej ifrågakomma att, innan resultatet av berörda utredning föreligger, vidtaga några förändringar beträffande räntefoten å lån från ifrågavarande fonder. Fullmäktige få sålunda hemställa, att utskottet ville avstyrka förevarande motioner om nedsättning av räntan å vattenkraftslånefonden.

Jämväl frågan om eventuell ökning av nyssberörda fonds kapital till 15 miljoner kronor synes fullmäktige böra vila, till dess berörda utredning slutförts.

Vad slutligen beträffar motionärernas yrkande om förenkling av formerna för åstadkommande av säkerhet för lånen från berörda fond anse sig fullmäktige sakna anledning att ingå på denna fråga.

Då en allmän utredning är avsedd att genom Kungl. Maj:ts försorg redan innevarande år igångsättas rörande utlåningsfonderna och deras förräntning, torde, såsom fullmäktige i riksgäldskontoret framhållit, några förändringar i vattenkraftslånefondens räntefot ej nu böra företagas.

Med bifall till jordbruksutskottets i dess utlåtande nr 52 gjorda hemställan har riksdagen, i anledning av två likartade motioner, avseende kraftledningslånefonden, beslutat i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att i samband med nyssnämnda mera allmänna utredning jämväl måtte utredas frågan om räntan å lån från kraftledningslånefonden samt därvid även övervägas de i sistnämnda motioner i övrigt framförda synpunkter. På grund av vattenkraftslånefondens och kraftledningslånefondens nära samband med varandra torde liknande övervägande härvid komma att ske beträffande förstnämnda fond utan någon särskild framställning i ämnet från riksdagen.

Under åberopande härav får utskottet hemställa,

att de av herrar Johansson i Fredrikslund m. fl. och Pehrson i Bramstorp m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 105 och II: 112), ej må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 24 april 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtandet nr 106.